
Sababoota Duubatti Deebi'iinsaa-Kutaa 20

Description

Sababoota Islaama erga qabatanii booda duubatti akka deebi'an nama taasisan ilaalu osoo itti fufnu jidduun dhaabne. Amma bakka dhaabbanne irraa itti fufuun sababoota hafan haa ilaallu.

30-Tawbachuuf carraaqu dhiisu

Balaan kuni tarii Islaama keessaa bahuuf sababa ta'uu danda'a. Ilmaan Muslimootaa baay'een kanneen ma'asiyaa fi cubbuun qoraman, cubbuu irraa buqqa'uu fi hidda jalaa buqqisuuf hin ariifatan. Kana irra, badii kana hojjachuu fi itti gammaduu itti fufu. Isaan keessaa nama tokko yommuu gorsituu fi yaa eebalu Rabbiin sodaadhu, badii keetirraa buqqa'ii jettuun, deebii garagara isaan irraa argatta. Isaan keessaa nama akkana jedhutu jira: ani ijoolledha. Ammas nama akkana jedhutu jira: âœduu maayi naaf godhi'â•â Kuni shakkii hin qabu jecha gaariidha. **Garuu akka Rabbiin anaa fi siif deebii deebisuuf wanti ati hojjattee fi tarkaanfin ati hordofte maalidhaa?** Wanta Rabbiin sirraa jaallatu hojjattee agarsiistee? Wanta keessa jirtuu irraa buqqa'uuf carraaqqi gootee? Yookiin immoo daa' calâ'isisuuf osoo sababoota tawbaa hin hojjatin, jecha kana gadi furtaa?

Tawbaan hawwii qofa osoo hin ta'amin carraaqqi fi hojiitti hajanti. Kunoo asitti dargaggeessa yommuu gorsitu akkana jedhutu jira: “dhugumatti Rabbiin gafuuru rahiim (Rabbiin araaramaa rahmata godhaadha).” Garuu Rabbiin adabbiin Isaa cimaa akka ta'ame ni dagata. Qur'aana keessatti: âœ **Dhugumatti Ani akkaan araaramaa, rahmataa godhaadha. Adabbiin Kiiyyas adabbi laaleessadha** (garmalee nama dhukkubsuudha)â€jechuun gabroota Kiiyyatti beeksisi.â• Suuratu al-Hijr 15:49-50

Ija takkaan ilaalani ija biraatiin dunuunfachuun haqaan murteessu ni ta'ama?

Gariin namaa immoo Rabbiin ilaalchisee waan gaarii akka yaadutti ragaa dhiyeeffata. Ergasii tooftaa kanaan badii sheyxaanni isaaf miidhagsu hojjata. Asumaan dargaggeessa tokko kaasu barbaada. Ma'asiyaan inni hin hojjanne hin jiru, balbala haraamaa hunda dhadhayee. Akkuma ani waa'ee Rabbii isa yaadachisuun akkana naan jedha: “Ati naaf kan gaddituu fi haala kiyyaaf kan seenuftuudhaa?” Anis ‘Eeyyen, osoo qajeelinni gurguramee silaa gatii wuddiin siif bitaa ture.’ jedheen. Innis akkana naan jedhe: tasgabba'ii, Rabbiin anarraa kan jaallatu yoo ta'ame malee akka na hin ajjeesne kadhadee jira. Ani waa'ee Rabbii ilaalchisee zanni (yaada) akka tolchu si gammachiisa. Rabbiin kan na qajeelchu ta'ame malee akka na hin ajjeefne abdii guddaan qaba. Anis ni jedheen: “akka keetitti sheyxaana kan gammachiisu ni jira jedhee hin yaadu. Haala kee kana keessatti wanta jette kana ni qabatta jedhee hin amanu. Kuni qajeelfama bu'uuraa kee erga ta'ame, waa'ee Rabbii ilaalchisee zanni tolchuun dirqama, keessumaayyu yeroo du'ama. Garuu cubbuu hojjachuu itti fufuu fi waa'ee Rabbii ilaalchisee zanni tolchuun bakka tokkotti walitti hin dhufan.” Ergasii akkana jedheen, “Dhugumatti sheyxaanni karaa waswasaatiin balbala guddaa tokko siif bana. Akkuma ati Islaama

qabachuuf yaaddun, sheyxaanni sitti wasawasee (hasaase) akkana siin jedha: dhugumatti, ati Gooftaa kee ilaalchise zanni tolchite. Sirraa kan jaallatu taâ€™TMee malee ruuhi kee hin fudhatu.â€™TM

Yaada kana qabachuun kee ajalli kee dhiyaachu fi imalli kee kalayuu malee wanta biraa ni ta’a jedhee hin yaadu. Ergasii uumamni namaa addunyaa jaallachuu fi duâ€™TMa jibbu waan taâ€™TMeef kanarraa dheessitee tawbaa arifachiista. Sababni isaas, tawbaa duâ€™TMaan walitti hiite. Yoo Rabbiin rahmata Isaatiin si hin dhaqqabin akka kanatti itti fufta.” Garuu inni haala isaa itti fufe. Nafsee tiyyaa fi isaaf Rabbiin irraa qajeelcha kadhanna.Â

Wanti garmalee gaddisiisaan Muslimoota irraa warra maâ€™TMasiyaa hojjatan gariin yommuu waa’ee Rabbii isaan yaadachiistu, akkana jedhu: ani haala kiyiyatti kan gammadeedha. Kanaafu gorsaa fi waazi keetin qulqullinna jireenya kiyiyaa hin boressin.â€™TM

Muslimni galmee jechootaa isaa irraa, â€™œHaalli kiyya baayâ€™TMee gaariidha.â€™• jedhu haaqee gara tawbaatti ariifachu fi guyyaa gaabbin nama hin fayyanne dhufuun dura gara Rabbii deebiâ€™TMuu qaba:

يَوْمَ تَأْتِي كُلُّ نَفْسٍ بِجَدِيدٍ عَنْ نَفْسِهَا وَتُوْفَىٰ كُلُّ نَفْسٍ مَّا
عَمِلَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ

â€™œGuyyaa nafseen hundi ofirraa falmaa dhuftuu fi wanta hojjatteef nafseen hundi mindaa guutuu itti argattu [yaadadhu], isaan homaayyu hin miidhaman.â€™Suuratu An-Nahl 16:111

31-Wanta Sadarkaa namaatiin wal-simatu filachuu dhiisu

Hiikni kuni dhoksa wayii namatti haguugu dandaâ€™TMa, keessumaayyu guddinnaa fi barsiisuu keessatti nama muxannoo xiqqaa qabuuf. Dubbisaaf ifa gochuuf akkana jedha: dargaggeessi tokko tooftaa daaâ€™TMin itti fayyadamuun keessi isaa tuqamuu dandaâ€™TMa. Dargaggeessi kunis beekumsa daa’i kanaa argachuu fi qajeelcha isaatiin qajeeluuf daaâ€™TMi kana waliin akka hiriyyoomu gaafata. Wanti kanatti isa dhiibu fedhii guddaa taâ€™TMuu dandaâ€™TMa. Ergasii dargaggeessi kuni haala kana barachuu waan dadhabeef hifannaa keessa kan seene taâ€™TMee of arga. Ergasii duubatti deebiâ€™TMa. osoo nama qalbii qabu taâ€™TMee silaa namoota yaadan isaan wal gitan qunnamaa ture. Ergasii barachuu keessatti isaan waliin sadarkaa sadarkaan deema. Isaan waliin rakkinna hin argu. Fakkeenyaaf, barataan barnoota sadarkaa Iffaa baratu tokko barattoota yuniversityiitti makama. Ergasii barnoonni fi sagantaleen sadarkaa isaatii ol taâ€™TMa. Sababa kanaan barattoota kanniin irraa addaan baha. Faallaan kanaas dhugaadha. Fakkeenyaaf, barataan yuniversityi tokko barattoota sadarkaa lammafaatti ni dabalama. Barnoonni fi sagantaaleen isaanii isaan kan wal hin simanne waan taâ€™TManiif hifannaa isa keessatti uumu. Ergasii marsaa biraatti darbuu isaa labsuun barattoota kanniin ni dhiisa.

Akkuma kana, dargaggoota keessaa dargaggeessa kitaabban sadarkaa isaatii ol taâ€™TMan dubbisutu jira. Sababa kanaan, hifannaan isa tuqa ykn guutumatti dubbisee fixuu fi hubachuu dadhaba. Kanarraa kan kaâ€™TMe shakkiin wayii isa keessatti uumama. Dhumti isaas, karaa kana dhiisu taâ€™TMa.

Dargaggeessi tokko kitaabban beekumsa ajaaâ€™TMibaa fi wantoota addaa sammuu dadhabaan fudhachuu hin dandeenye of keessaa qabu ni dubbisa. Buâ€™TMaan kanaa sharrii fi balaa isatti taâ€™TMe. Asumaan seenaa obboleessi Sudaan tokko natti hime nan kaasa: abbeeraa dubbisatti lixe tokko qaba. Garuu rakkoon isaa kitaabban sadarkaa isaati ol taâ€™TMan dubbisa. Yommuu gorfamu hin dhagayu. Yommuu nama mariâ€™TMachiisi jedhamu deebii hin deebisu. Innis haala isaa kana itti fufe. Kitaabban bebbeekamoo keessaa kitaaba tokko ni dubbise. Osoo jiidii tokkoffayyu hin fixin Islaama irraa duubatti deebiâ€™TMu isaa labse. Sababni isaas, jildiin tokkoffaan inni dubbisu kuni wanta ajaaâ€™TMibaa fi addaa sammuu isaa dhamaasen kan guuttameedha.

Dirqamni dargaggeessa irra jiru: namni waliin deemu eenyu taâ€™TMuu akka qabu fi kitaaba akkami dubbisuu akka qabu mariâ€™TMachiisudha. Â Yoo Rabbiin fedhe duubatti deebiâ€™TMu irraa nagaha taâ€™TMuuf wanta hunda keessatti mariâ€™TMachiisuuf tattaafachu qaba.

Guduunfaa

â>Sababoota Islaama erga qabatani booda duubatti akka deebi’an nama taasisan keessaa tokko: **yeroma badii hojjatanitti dafanii tawbachuu dhiisudha.** “Tiruun bulte lafee taati” jedhaa miti ree mammaaksi Oromoo? Akkuma kana, cubbuun dafanii irraa hin tawbatin, qalbii keessatti hidda qabachuun Islaama hordofuu akka dhiisan nama taasisti. Namni Islaama ni qabata. Ergasii fedhiin lubbuu isaa itti jabaachun badii (dilii) hojjata. Yoo dafee irraa hin buqqa’inii fi hin tawbatin, achumaan duubatti deebi’ee hafa.

â~Namni osoo ammaa amma cubbuu hojjateyyu tawbachuu fi istighfaara baay’isuu qaba. Kuni duubatti deebi’uu irraa isa baraara: Al-Hasan al-Basrin gaafa tokko akkana jedhamuun gaafatame,”Sila Rabbiin fuunduratti qaana’u hin qabnu yommuu cubbuu akka araaramuuf Isa kadhannu? Ammalle itti deebinee hojjanna, ergasiis cubbuu akka araaramuuf Isa kadhanna. Ammas ni hojjanna.” Al-Hasan akkana jechuun deebise,”Sheyxaanni sirratti injifannoo argachuu barbaada. Kanaafu, Rabbiin araarama kadhachuu hin hifatin.”

â~Namni wanta sadarkaa isaatiin wal simatu dubbisuu fi barachuu qaba. Takkamaan wanta hundaa beeku qaba jechuun gara sadarkaa ol’aanaa yoo darbe, mucucaate duubatti deebi’uu danda’a. Dhawaata dhawaataa fi sadarkaa sadarkaan deemun isarra haa jiraatu.

Date Created

September 3, 2021

Author

admin